

Gap year - vì sao không có ở Việt Nam?

Joyce Anne Nguyễn

Tôi không rõ lắm nên không khẳng định nhưng trong phạm vi hiểu biết của tôi hình như trong tiếng Việt không có từ tương ứng để dịch "gap year". Có lẽ với một số người đây vẫn là một khái niệm xa lạ, bởi đơn giản tại Việt Nam người ta không có thói quen đó.

Ở các nước phương Tây, hay Mỹ, nhiều học sinh thường bảo lưu hồ sơ và lấy một năm sau khi tốt nghiệp phổ thông và trước khi vào đại học để đi làm, du lịch hoặc tham gia các hoạt động xã hội, đó được gọi là một "gap year". Theo một số tài liệu tôi đã đọc, tại Mỹ những học sinh có lấy một gap year sẽ được thầy cô ưu ái hơn vì trong một năm họ học được nhiều điều qua việc tự đi làm kiếm tiền hoặc đến nhiều nơi quan sát học hỏi, nên có kinh nghiệm và trưởng thành hơn.

Bây giờ khi nhìn lại tôi có cảm giác như năm vừa rồi của tôi không khác mấy. Như một gap year sớm. Tôi rời VN ngày 22/4/2009. Hệ thống Na Uy, khác với nhiều nước khác, có những trường và chương trình chính thức rất tốt và kỹ lưỡng cho người nhập cư học ngôn ngữ thật vững vàng và khi đến đây như bao người khác tôi được xếp vào một trường học tiếng Na Uy. Hiện tại tôi đang học cùng lúc hai trường, một trường dạy tiếng Na Uy và một trường trung học quốc tế (tạm chưa chính thức), có điều kiện, một phần do việc xin phép nghỉ ở Na Uy tương đối dễ so với Việt Nam, Đức hay nhiều nước khác, và ở Na Uy học sinh cũng như người lao động có nhiều kỳ nghỉ như nghỉ hè, nghỉ thu, nghỉ đông, nghỉ Noel, nghỉ Phục sinh, nghỉ các lễ của Thiên chúa giáo v.v... nên năm vừa qua tôi có nhiều thời gian để tham dự một số hoạt động và du lịch nhiều nơi như Oslo, Grimstad ở Na Uy, Paris ở Pháp, Praha và Plzeň ở Tiệp Khắc, Warszawa ở Ba Lan, Amsterdam ở Hà Lan, Berlin, Hannover, Köln và Bonn ở Đức. Khi viết những dòng này tôi hiện đang ở Köln, và vừa có một chuyến sáng đi chiều về đến Bonn, thành phố của Beethoven. Tôi biết có nhiều người sẽ cảm thấy tôi đáng thương khi việc học tạm bị gián đoạn và kéo dài thêm thời gian. Nhưng thực sự, đó phần nhiều chỉ do người Việt không có thói quen có gap year. Lần đầu tiên nghe nói về nó, tôi đã muốn có một gap year trong tương lai. Và năm vừa qua khi đến nhiều nơi, gặp nhiều người và làm nhiều việc, tôi đã củng cố được nhiều điều đã biết và học hỏi thêm rất nhiều thứ mà người ta không chỉ thấy trong sách vở.

Nhưng vì sao người Việt không có thói quen này?

Một trong những lý do là họ không muốn phí thì giờ. Họ cảm thấy không cần thiết phải bỏ phí một năm nên tất cả mọi người vừa đậu xong trung học là không cần nghỉ ngơi và bắt ngay vào đại học học tiếp và sau đó đi làm. Nhưng lý do quan trọng nhất, như tôi vừa nói, họ cảm thấy không cần thiết. Họ không thấy bất kỳ ích lợi gì của việc dành một năm cho việc du lịch, làm việc hoặc tham gia các hoạt động cho xã hội hoặc cộng đồng. Điều đó là dư thừa. Vì sao? Cá nhân tôi cho rằng, suy nghĩ đó bắt nguồn từ việc trọng lý thuyết hơn thực hành trong suy nghĩ của người Việt. Chẳng hạn, mỗi học sinh cũng như các giáo viên đều thấy rõ sự đê nặng của lý thuyết trong chương trình giáo dục hiện nay tại VN. Thực hành? Có. Thí nghiệm? Có. Nhưng rất ít. Các hoạt động ngoại khóa (hầu như) không có. Các môn được chú trọng là những môn khoa học tự nhiên, đặc biệt là Toán. Mặt lợi là các học sinh VN sang nước ngoài thường giỏi Toán vì chương trình ở nước ngoài nhẹ hơn hẳn. Nhưng phần lớn những kiến thức đó không có ích lợi vào bất kỳ cái gì cả, trừ những trường hợp học sinh đi chuyên sâu vào những ngành liên quan đến Toán. Theo suy nghĩ của những người trong ngành giáo dục, môn Toán tạo cho học sinh khả năng tư duy logic, nhưng thực ra điều đó không hẳn đúng cho tất cả mọi người vì thực sự phần lớn đều học thêm nên rất nhiều trường hợp giải ra bài toán chỉ vì đã từng làm qua.

Tất nhiên tôi không phủ nhận tuyệt đối ích lợi của nó, nhưng chương trình giáo dục hiện tại rất lơ là các môn xã hội. Văn? Rất lơ mờ. Sử? Hoàn toàn không biết gì hết, lịch sử nước nhà cũng như lịch sử thế giới đều lơ mờ. Địa lý? Không biết gì về cờ và thực ra không biết các nước chính xác nằm ở đâu. Ngoại ngữ? Nếu ở nhiều nước xong trung học mỗi người thanh toán được một đến hai ngoại ngữ thì ở VN nếu không đi học trung tâm, chắc chắn bạn không thể nói được ngoại ngữ nào hết. Kỹ năng sống? Hoàn toàn không được chú trọng, cách cấp cứu, hướng đạo sinh, cách hành xử, khả năng hùng biện và tranh luận, giáo dục giới tính, khả năng tự lập và tư duy độc lập, nói lên phát biểu của mình và tôn trọng quan điểm cá nhân... gần như không có, nếu có chỉ nhắc đến rất sơ sài. Có

thể bạn sẽ cảm thấy khó chịu với những nhận xét của tôi, nhưng tôi không phải đang chê bai hay chỉ trích vô lý. Tôi đang nhìn nhận thực tế và bạn sẽ thấy nếu ngẫm nghĩ kỹ.

Rất nhiều kiến thức trong nhà trường chẳng dùng vào việc gì cả và chương trình học quá nặng về kiến thức dẫn đến sự "bội thực", khiến học sinh cứ nạp vào nhưng không có khả năng tiêu hóa, và đến hết năm lại quên gần hết, nói một cách thực sự.

Nên dần dần người ta không còn thấy sự cần thiết của gap year và cho rằng nó không cần thiết.

Thậm chí dở hơi.

Nhưng thực ra, nó có dở hơi không?

Joyce Anne Nguyễn